

Ideo reprob de nichilolantur ut ad peni
tenciam inuiter qd supius qd fecerit

Nanna .i. epam gliam. cequa.
ois ut dicit quid hoc qd oculo no
uidet. nec auris audiat. nec in
cor hominis ascendit.

Vl sup lap. ad do. manutit. cul
ui qd intelligit p. p. m. q. u. p. lau
de paritur.

Indant. ab scissus et lapis. in
manib. u. p. u. b. u. s. g. i. m. e. g. r. a. m. i.
ma. p. r. e. t. a. t. i. o. p. r. o. t. o. l. a. n. t. e. s.

Sacra. illumina. interpretatur.
V. u. u. e. n. s. v. o. d. i. a.

Dona. spe. su. h. e. r. e. d. a. t. a. i. u. i. l. i. t. u. r.
a. u. t. e. r. i. t. e. o. u. i. d. e. a. n. t. u. t. a. q. u. i. t. a. m.
r. e. c. e. p. i. t. u. t. a. d. o. n. a. u. e. p. c. o. l. e. n. t. i.
m. a. l. o. r. p. d. e. a. t. e. a.

Secul. fluxus sanguis. Fluxus.
de. r. e. q. u. i. l. i. t. u. r. i. n. t. e. p. s. u. t. m. u. l. t. u. r.
t. e. p. e. i. n. t. a. n. t. u. r. f. l. u. x. u. s. l. a. n. g. u. i. n. i. s. p. a.
u. i. t. u. r. s. i. c. r. e. p. r. o. b. s. q. d. i. n. a. l. e. c. o. r. p. e.
i. n. o. r. u. t. t. e. p. e. a. r. p. h. a. r. e. t. u. p. o. s. t. f. i. l. i.
t. h. a. a. u. g. e. a. t. u. r. t. o. n. i. s. f. l. u. e. s. d. i. c. t. u.
u. e. r. o. i. n. c. o. n. s. t. i. t. u. t. u. d. i. n. e. d. u. r. f. a. p. t. u. r.

Ualido. omnis mult. for. n. g. p. a. q. i.
l. t. r. a. u. s. i. n. u. a. t. o. n. i. c. a. l. c. a. b. q. u. i. r. h. i. s.
s. i. n. t. t. r. a. s. i. c. e. r. a. t. a. i. m. i. n. i. s. t. r. a. t. u. s.

Filius uis. et odere defacticus ydolo. et
aut. carnaliter. uis.
Ta. l. a. l. u. x. et tu. trinitas doctrina.

Dolatur. que ego. ead. simile. age. p. ni
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. m. i. n. u. s. i. n. e. m. i. n. a. t. u. s. ^{Ar. b. i.}
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
i. l. l. i. s. i. n. g. l. a. d. i. o. o. r. i. s. i. n. e. a. q. u. i. h. e. a. u. t.

Diat. quod spe. dicat. ecclesis. v. i. n. c. e. n.
f. a. l. s. a. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. h. e. i. n. e. t. r. a. g. a. t. i. o. n. e. ^{Ar. b. i.}
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
l. o. i. t. a. n. a. a. b. s. t. r. o. n. d. i. t. u. r. ^{Ar. b. i.}
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
e. t. d. a. b. o. i. l. l. i. c. a. l.
t. a. l. l. e. ^{Ar. b. i.}

Tandem. i. n. c. a. l. c. i. s.
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. d. p. r. o. s. u. o. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
n. o. m. i. n. o. u. i. n. s. c. a. p. i. t. e. t. i. d. e. m. o. s. c. a. t. u. r. ^{Ar. b. i.}
u. o. l. l. e. t. m. a. n. d. a. t. e. a. u. s. i. n. a. u. g. u. s. t. i. n. u. s. ^{Ar. b. i.}

Accipit. angio. d. i. a. n. t. e. t. a. l. e.
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. d. p. r. o. s. u. o. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
u. t. f. i. l. i. u. s. d. e. i. q. u. i. b. a. l. y. t. o. c. u. l. o. s. t. a. n. q.
l. o. g. e. d. u. r. ^{Ar. b. i.}

Flamam. igitur. et. p. r. o. s. s. i. m. i. l. e. s. a. u. r. i.
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. d. p. r. o. s. u. o. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
n. o. m. i. n. u. s. o. p. e. r. a. t. f. i. d. e. m. i. n. c. a. n. t. a. t. u. r.
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. d. p. r. o. s. u. o. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}

Nomine. tuum. et. op. e. r. a. t. f. i. d. e. m. i. n. c. a. n. t. a. t. u. r.
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. d. p. r. o. s. u. o. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}

Int. p. a. t. i. a. m. u. a. m. e. t. o. p. e. r. a. t. f. i. d. e. m. i. n. c. a. n. t. a. t. u. r.
p. m. a. l. i. q. u. o. t. r. a. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}
q. u. o. d. p. r. o. s. u. o. s. t. r. a. t. u. s. i. n. c. o. r. d. i. g. i. s. ^{Ar. b. i.}

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

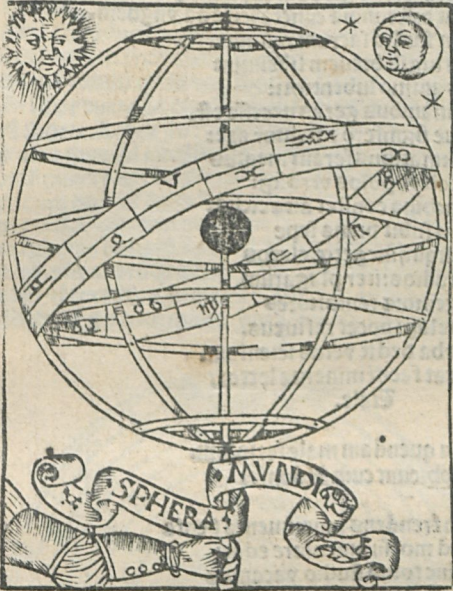
Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

Handwritten marginal notes in the left margin, including '11 dicit' and other illegible text.

e

Mūdiālis Sphære opusculū Joā-
nis de sacro busco: nuper vigilantissime emendatum
vna cum figuris accōmodatissimis: cumq; mar-
ginaliis annotaciunlis recenter adiectis:
hic habes candidè Lector.

felices anime quibus hæc cognoscere primum:
Sinq; domos superas scandere curâ fuit.

Astrozum cursus: seu qua ratione mouentur.
Non nisi crede mihi mens generosa capit.

Astrozum quicunq; vias inquirere gaudet
Hoc opus exiguo vendicet ere sibi.

Vendatur Parisiis: vbi diligenter impressum: in
vico diui Jacobi apud Reginaldū chaudiere sub ho-
minis siluestris inter signio.

1510

seni

ma mas mad magna senor senor

Tractatus

Orontius Sine Briansonianus: Ebredunensis
Artium liberalium professor: Ad lectorem: Phaleuticum.

Epigramma.

Quisquis sydereas domos subire:
Scrutari ve globum cupis vagantem:
Aut discrimina cuncta scire ad vnguem,
Istum quem studio sacrum reliquit,
Iuscum peruigili breuem libellum:
Peruolus animo lubentiori:
Et semper manibus geras necesse est.
Nam que signifero rotentur axe:
Aut quid climatibus ferant meatus
Astrozum celeri: polos utrosq;
Et quot machina constet alta ciclis:
Ut nocturna subit diana sepe
Gressus deliquij: negetq; claros
Titan cur radios: iter plagarum.
Metiri ingenio: et remotiores
Peruasti pelagi docet refluxus.
Et quid turba ded it vetus scientum,
Hic monstrat facili minerua lector,
Vale.

Idem in quendam male fertatum,
Saphicum cum Adonio.

Dic Theon frendens monumenta bente:
Tanta quid morsu maculare edaci
Poscis: hinc toruo studio vacantes
Lumine cernis.

Euomas rictus tumido caninos
Lozde: compescas digito labellum,
Namq; nil sermo facit ad superba,
Gesta bilinguis,
Finis.

Johannis de sacro busco in spherica
Opusculum prefatio

Sphera mundi.

Actatus de sphaera quatuor capitulis disti-
guim⁹. Dicitur pmo qd sit sphaera. qd ei⁹ ceter⁹. qd axis
sphaere. qd sit pol⁹ m⁹di. qd sit sphaere. et qd sit forma m⁹di
In. ij. de circulo ex qb⁹ sphaera m⁹at pponit. et illa supce-
lestis qua p ista imaginamur pponi intelligit. In. iij. de
ortu et occasu signoz et diuersitate dieru et noctiu qd sit h⁹antib⁹ in
diuersis locis et de diuisi⁹oe climatu. In. iij. de circulis et motibus
planetaru et de causis ecl⁹psum.

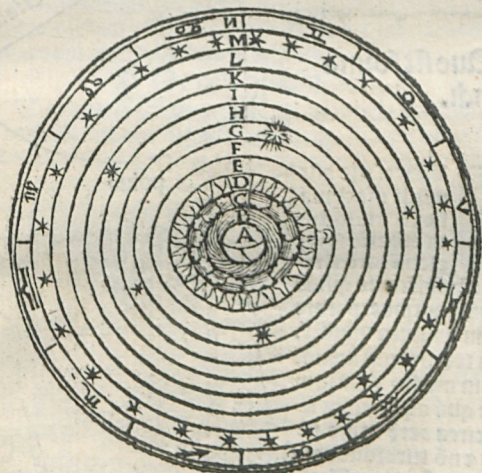
Capitulum primum.

Sphaera igitur ab euclide sic describitur. Sphaera est transit⁹ circuli
ferentie dimidij circuli qd fixa diametro quoscq; ad locu suu re-
deat circulu ducit. i. Sphaera est tale rotundu et solidu qd descri-
bitur ab arcu semicirculi circulo ducto. Sphaera est a theodosio sic descri-
bitur. Sphaera est solidu qd d⁹ vna superficie p⁹teritu i cui⁹ medio est punct⁹
a quo oes linee ducte ad circulerentia sunt equales. Et ille punct⁹
est centru sphaere. Linea no recta trāsiens p centru sphaere applicas
extremitates suas ad circulerentia ex vtraz parte est axis sphaere
Duo quide puncta axem terminantia dicuntur poli mundi. Sphaera
aut dupliciter diuidit scdm substantia et fm accidēs. Scdm subāz
i sphaeras nouē. i. sphaeram nonā que prim⁹ motus siue primū mobi-
le est. et in sphaeraz stellaru fixaru q firmamentu nuncupat et in. viij.
sphaeras. vij. planetaru qru quedā sūt maiores qdā minores. fm q
pl⁹ accedūt vt recedūt a firmamento. Vñ it illas sphaera saturni ma-
xima est. Sphaera no lune minima put i sequenti figuratiōe p⁹tinetur.

Pris sphae-
re definitio

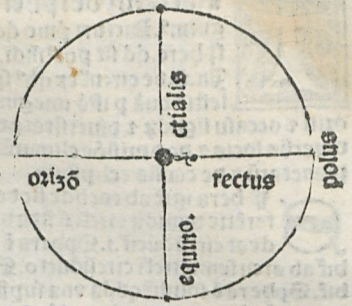
Secda sphae-
re definitio

qd centrum
quid axis.
Polus qd
Diuisio
sphaere.
De numero
celorum fm
auctorem.

^{occidens}
^{partes in duas} ^{unde induci}
^{trahit vel recte dicitur accidit} Sphere

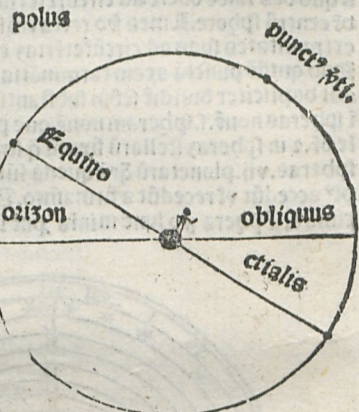
Secundum accidens autem diuiditur in spheram rectam et obliquam. Illi enim dicitur habere spheram rectam qui manent sub equinoctiali. si alii quis manere possit. Et dicitur eis recta quoniam neuter poloꝝ magis altero illis leuatur. Vel quoniam illorum orizon interfecat equinoctialem et intersecatur ab eodem ad angulos rectos spherales.

Quod spheram rectam,

orizon dicitur in iis partibus circa equinoctialem in sphaera unde orizon est linea vel circulus diuidens partem visam a parte non visa

Illi vero dicitur habere spheram obliquam quicquid habitant circa equinoctialem vel ultra. Illis enim supra orizontes alter poloꝝ semper leuatur reliquus vero semper depunitur. Vel quoniam illorum orizon artificialis interfecat equinoctialem et intersecatur ab eodem ad angulos impares et obliquos.

duplex est orizon artificialis alius artificialis orizon naturalis

Que sit forma mundi.

Diuisio spheram mundi elementaris Regio. ordo elementorum,

Muiversalis autem mundi machina in duo diuiditur in etheram scilicet et elementarem regionem. Elementaris quidem alterationi continue perita existens in quatuor diuiditur. Est enim terra tanquam mundi centrum in medio omnium sita: circa quam aqua: circa quam aer, circa aerem ignis illic purus et non turbidus: orbem lune attingens ut ait Aristoteles in libro meteororum. sic enim ea disposuit deus gloriosus et sublimis. Et hec quatuor elementa dicuntur que vicissim a semetipsis alterantur/

corruptum sunt autem elementa corpora simplicia

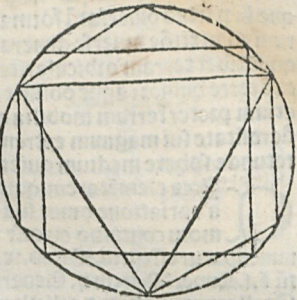
corp' in se perimetria q' habet
vel e' oblonga s'phera s'phera
q' dicitur in quatuor
sp'is p'nta

In figura ovale
In figura triangulari
In figura columnari
In figura q'ca

Lactatus

Tertia rō.

hysoperimetron sphaera maximū est
oim etiā formaru rotūda est capacis-
sima. qm̄ igitur maximū et rotūda id
capacissimū vñ cū mūd' oīa p'tineat:
talis forma fuit illi utilis z cōmoda.
Necessitas: qm̄ si mūdus esset alteri'
forme q̄ rotunde. s. trilatera vel qua-
drilatera vel multilatera sequeretur
duo impossibilia. s. q' aliq's loc' esset
vacuus et corpus sine loco: quorum
utrūq' falsum est: sicut patet in angu-
lis eleuatis z circūuolutis.

Quarta rō

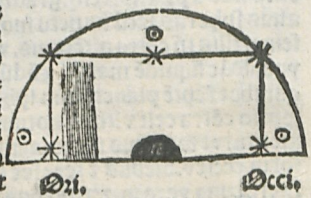
Item sicut dicit Alfraganus si ce-
lum esset planū: aliqua ps celi esset nobis p'pinq'ior alia illa. s. que
esset supra caput nostrū. igit' stella ibi existēs esset nobis p'pinq'ior
q̄ existens in ortu vel occasu. sed que nobis p'pinq'iora sunt ma-
iora videntur: ergo sol vel alia stella exis i medio celi maior videri
debet q̄ existens in ortu vel occasu

Obiectio.

corp' diaphanū ē corp' p'pinq'
nos' p'pinq'

radij visuales ē sp'is sensibilis emittit
ab obiecto ad potētiā visivā

(cuius sp'itū videm' p'tingere. Ab aior
em̄ apparet sol vel alia stella exis in
oriēte vel occidētē q̄ in medio celi)
s. cū rei veritas ita nō sit hui' appa-
rērie cā est i tpe hyemali vel pluiali
quidā vapores ascēdūt inter aspectū
nrm̄ z solē vel aliam stellā. z cū illi va-
pores sint corp' diaphanū disgregāt
radios nōstros visuales. i. a q' nō cō-
prehendūt rem in sua naturali z vera
q̄titate. sicut patet d' denario p'iecto
in fūdo aque limpide: qui p'pter simi-
lem disgregationē radiorū apparet
maioris q̄ sue vere quātitatē.

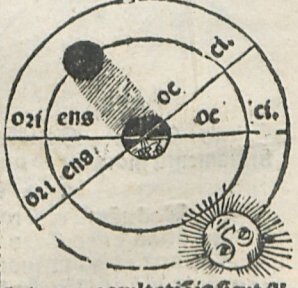

Solutio.

Prima rō.
de terre ro-
tunditate.

Quod terra sit rotūda. Quod etiā terra sit rotūda sic p'tz.
Signa z stelle nō equaliter oriunt' z occidūt oibus hoibus vbiq'
existētib': sed prius oriunt' z occidūt illis qui sunt vel p'ius oriētētem
z q' citi' z tardius oriūt' z occidūt q'
busdā: cā est tumor terre: qd bene p'tz p'
ea q' sunt in sublimi. Una em̄ z eadē ec-
clipsis lune nūero q' apparet nobis in
prima hora noctis. apparet oriēt'alibus
circa horā noctis tertiā. Qm̄ constat q'
prius fuit illis nox. z sol prius eis occi-
dit q̄ nobis. Lūis rei cā est tm̄ tumor
terre. Quod etiā hēat tumor osi-
tate a septētrione in austrū z e'p': sic p'tz
Existētib' p'ius septētrionē qdā stelle
sūt sempiternae apparitiōis. s. q' p'pinq'
accedūt ad polū arcticū. Alie p'o sūt sēpiterne occultatiōis sicut ille
q' sunt p'pinq' polo antarctico. Si igit' aliq's pcederet a septētrionē. p'o
suis austrū i tm̄ posset pcedere q' stelle q' pri' erāt ei sēpiterne apparī-
tiōis ei iā iēderent in occasū. z Et tomag' accederet ad austrū sans

duo mo' distent amob'
30 gradib' vel p'p'
mag' p'pinq' q' dist' ē

Secūda rō

sicut ē plaustris sicut
duo v'za mayoz
z v'za minoz

notandū ē q'

Sphere

De immobilitate terre.

Quod autē terra in medio oim immobiliter teneatur: cum sit summe grauis sic persuaderi videt eius esse grauitas. Omne enim graue tendit naturaliter ad centrū. Centrum quidē punctus est in medio firmamēti. terra igitur cum sit summe grauis ad punctum illum naturaliter tendit. Item quicquid a medio mouetur versus circumferentiam celi ascendit: terra a medio mouetur: ergo ascendit. quod pro impossibili reliquitur.

Secūda rō

De quantitate absoluta terre.

ducenta triginta duo milia stadia ē vel continet 125 partes.

Notus autēz terre ambitus auctoritate ambrosii: theodosii: macrobij: z euristeni phoruz. 3000 mil. stadia cōtinere diffinitur. vnicuiqz quidem. cccij. partium zodiaci. vij. c. deputando stadia. Sumpto enim astrolabio in stellate noctis claritate per vtrumqz mediclinij foramen polo perspecto notetur graduum multitudo: in qua steterit mediclinium: deinde pcedat coimmetra directe contra septentrionem a meridie donec in alterius noctis claritate viso vt prius polo steterit altius vno gradu mediclinium. post hoc mensus sit huius itineris spaciū et inuenietur. vij. c. stadiorum. deinde datis vnicuiqz. cccij. graduum tot stadij terreni orbis ambitus inuenietur erit. Et his autem iuxta circuli z diametri regulam terre diameter sic inueniri poterit. Nusert vigesima secūda pars de circuitu terre. z remanētis tertia pars hoc est octo centum milium. cxxij. stadia z semis z tertia vnius stadij erit terenti orbis diameter siue spissitudo.

oculo stadia ad mī
ad luna hupanoz
ad luna galloz 16 stadia
ex quo se hinc qz hinc
mēt 1500 laudat respectu hupanoz
z spectu galloz
si cur se habet 22 ad 7 sic se ha
bet circuli ad diametru

De mite
tubomen
solis
300
Dahada
in hebreo
mediocris
Migen
si fendo vlt ad
in fea mag

Capitulum secundum de circulis ex quibus sphere materia componitur. et illa super celesti que per istam imaginatur componi intelligitur.

Horum autem circulozum: quidam sunt maiores: quidā minores vt sensu patet. Maior enim circulus in sphaera dicitur qui descriptus in superficie sphere super eius centrum diuidit sphaeram in duo equalia. Minor vero qui descriptus in superficie sphere eam non diuidit in duo equalia: sed in portiones inaequales. Inter circulos vero maiores primo dicendum est de equinoctiali. Est igitur equinoctialis circulus quidem diuidens sphaeram in duo equalia secundum quamlibet sui partem equidistās ab vtroqz polo. Et dicitur equinoctialis quā quādo sol transit per illū: quod est bis in anno in principio arietis scilicet z in principio librae equiuocū in vniuersa terra. Vide etiaz appellatur equator: diei z noctis: quā aequat diem artificialem nocti. Et dicitur circulus primi motus. Unde sciendum est qz primus motus dicitur motus primi mobilis: hoc est none sphere siue celi vltimi qui est ab oriente per occidentēz rediens iterum in orientēz qui etiam dicitur motus rationalis ad similitudinem in orientem motus rationis qui est i microcosmo. in hoie. s. qū sit cōsideratio a creatore p creaturas in creatore ibi sistendo. Secūduz motus firmamēti z planetarū cōtrariuz huic est ab occidēte per occidentem iterum rediens in occidentem: qui mo

in quibus hic de primo motu a principio librae primi mobilis progrediente

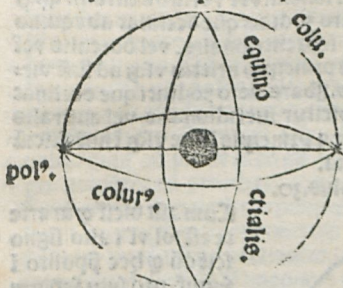
Tria nomina eius.
Primum.
Secunduz.
Tertium.

maior
minor
primus
secundus
tertius

Tractatus.

motus dicitur irrationalis siue sensuualis ad similitudinē motus microcosmi. quia est a corruptibilibus ad creatorem iterum rediens ad corruptibilia. Dicitur ergo circulus primi motus. quia findit siue dividit primum mobile. scilicet spheram nonam in duo equalia equidistantia a polis mundi. Unde notandum quod polus mundi qui nobis semper apparet: dicitur septentrionalis: arcticus: vel borealis. Septentrionalis dicitur a septentrione. hoc est minor visus: qui dicitur a septem et trion quod est bos: quia septem stelle que sunt in visis tarde moventur ad modum bovis. cum sint propinque polo. Vel dicuntur ille septem stelle septentriones quasi septem teriones. eo quod terunt partes circa polum. Arcticus quidem ab arctos quod est maior visus. Est enim iuxta maiorem visum. Borealis vero dicitur: quia est in illa parte a qua venit boreas.

De duobus polis et nominibus eorum

Polus vero oppositus dicitur antarticus quasi contra arcti. ubi positus dicitur meridionalis quia ex parte meridiei est. dicitur etiam australis. quia est in illa parte a qua venit auster. Ista igitur duo puncta in firmamento stabilia dicuntur poli mundi: quia spheram terminant: et ad illos voluit mundus quorum unus nobis semper apparet et reli-

quus vero semper occultatur. Unum vir. in. 1. geor. dicit vertex nobis semper sublimis: at illud sub pedibus nostris atram videtur manes profundum.

Virgilius.

De zodiaco circulo

Est alius circulus in sphaera qui interfecat equinoctiale et intersectatur ab eodem in duas partes equales et una eius medietas declinat versus septentrionem alia versus austrum: et dicitur iste circulus zodiacus a zoe quod est vita: quia secundum motum planetarum sub illo est omnis vita in rebus inferioribus. Vel dicitur a zodiaco quod est animal: quia cum dividatur in 12. partes equales quolibet pars appellatur signum: et nomen habet proprie a nomine animalis propter proprietatem aliquam convenientem tamen ipsi quasi animalis: vel propter dispositionem stellarum fixarum in illis partibus ad modum hominum animalium. Iste vero circulus latine dicitur signifer: quia fert signa: vel quia dividitur in 12. partes ab aristotele vero in libro de generatione et corruptione dicitur circulus obliquus ubi dicitur quod secundum accessum et recessum solis in circulo obliquo fiunt generationes et corruptiones in rebus inferioribus. Nomina autem signorum: ordinatio et numerus in his partibus sunt. Sunt aries: taurus: gemini: cancer: leo: virgo: Libra: scorpius: architenes: caper: aphor: pisces. Quodlibet autem signum dividitur in 10. gradus. Unum partem in toto zodiaco sunt 360. gradus. Secundum autem astronomos iterum quilibet gradus dividitur in 60. minuta. quod liber minutum in 60. secunda. quodlibet secundum in 60. tertia et sic deinceps usque ad 10. et sic dividitur zodiacus ab astronomo ita et quilibet circulus in sphaera siue maior: siue minor: in partes consilietur cum omnis etiam circulus in sphaera praeter zodiacum intelligatur sicut linea vel circumferentia: solus zodiacus intelligatur ut superficies habens in latitudine sua

Quid zodiacus cir.

Tria eius nomina. primum.

secundum nomen.

tertium nomen et numerus signorum.

Divisiones partium zodiaci.

Tractatus

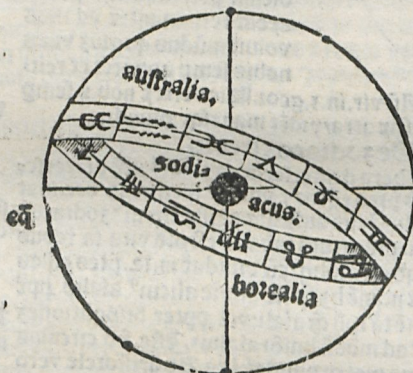
12. gradus: de cuiusmodi iam locuti sumus. Unde patet, q̄ quidā mē-
 tiantur in astrologia dicentes signa esse quadrata: nisi abutētes noie
 idem appellant quadratum ⁊ quadrāgulum. Signum em̄ habet .30.
 gradus in longitudine, 12. vero in latitudine. Linea autem diuidens
 zodiacum in circuitu ita q̄ ex vna parte sui relinquat sex gradus ⁊ ex
 alia parte alios, vi. dicitur linea ecliptica quoniam quādo sol ⁊ luna
 sunt linealiter sub illa contingit eclipsis solis aut lune, solis: vi si fiat
 nouilunium ⁊ luna interponatur inter aspectum nostrū ⁊ corpus so-
 lare. Lune vt in plenilunio: quādo sol lune opponitur diametraliter.
 Unde eclipsis lune nihil aliud est q̄ interpositio terre inter corpus
 solis ⁊ lune. Sol quidē semper decurrit sub ecliptica omnes alij pla-
 nete declinant vel versas septentrionem: vel versus austrum: quōq̄
 autem sunt sub ecliptica. Pars vero zodiaci que declinat ab equino-
 ctiali versus septentrionem dicitur septentrionalis, vel borealis vel
 arctica. Et illa sex signa que sunt a principio arietis vsq̄ ad finē vir-
 ginis dicitur signa septentrionalia. Pars vero zodiaci que declinat
 ab equinoctiali versus meridiem dicitur meridionalis vel australis
 vel antarctica, ⁊ illa sex signa q̄ sunt a principio libe vsq̄ i finē pisciū
 dicuntur meridionalia vel australia.

qd linea
 ecliptica.

Que signa
 septentriona-
 lia ⁊ que
 australia.

polus antarcticus polus.30.

acceptioes
 signi.
 Prima.
 Secunda:

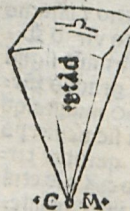

Cum autē dicat q̄ in arte
 te est sol vt i alio signo
 sciēdū q̄ hec pposito i
 sumit pzo sub/ scdm q̄
 nūc accipimus signum
 In alia autē significatio
 ne dī signum pyramis
 quadrilatera cui⁹ basa
 tor est illa superficies quam
 appellam⁹ signū. p̄. ex
 vero est eius in centro
 terre. Et secūdam hoc
 proprie loquendo pos-
 sumus dicere planetas
 esse in signis.

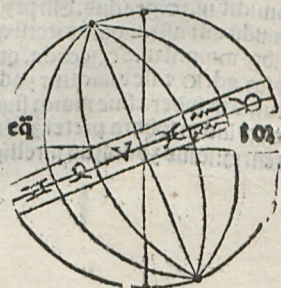
3. acceptio.

polus.30. polus antarcticus.
 Tertio modo dicat. signū vt intelligant sex circuli trā-
 seuntēs sup polos zodiaci. ⁊ p̄ncipia, 12. signorum
 Illi sex circuli diuidūt totā superficiē sphere i ptes, 12.
 latas in medio artiores polo.30. polus arcticus.
 p̄o iuxta polos zodia-
 ci et quibet ps talis dī
 signū ⁊ nomē h̄z spūa-
 le a noie illius signi qd
 intercipitur inter suas
 duas lineas.

Et secundum hanc ac-
 ceptiones: stelle q̄ sunt iuxta polos dīr
 esse in signis. Item intelligat corpus

Quarta. 3

polus antarcticus. polus.30.

Sphere mundi.

quodam: cuius basis sit signum scdm qd nūc ultimo accepimus signum. acumen vero eius sit super apem zodiaci tale igitur corpus in quarta significatione dī signū fm quā accepionē tot⁹ mundus diuiditur in. 12. ptes equales

que dicuntur signa: z sic q̄cquid est in mundo est in aliquo signo.

De duobus coluris.

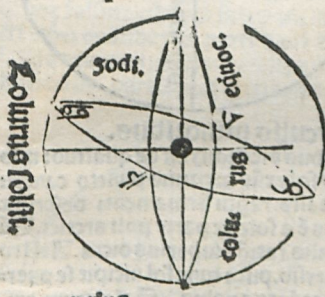
Sunt autē alij duo circuli maiores i sphaera q̄ dicuntur coluri: quoru officiu est distinguere solsticia z equinoctia. Dicitur autem colurus a colon grece q̄ est membrū: z vios q̄ est bos siluester qz quē admodū cauda bouis siluestris erecta q̄ est eius membrū facit semicirculum z non perfectum: ita colurus semp apparet nobis imperfectus qm̄ solum vna eius medietas apparet: alia vero nobis occultatur. Colurus igitur distinguens solsticia transit per polos mundi z per polos zodiaci z maximas solis declinationes h̄ est per primos gradus cancri z capri corni. Unde primus punctus cancri vbi colurus iste interfecat zodiacum dicitur punctus solstici estiuus: quia qm̄ sol est in eo est solsticiū estiuale z non potest sol magis accedere ad zenith capitis nostri. Est autem zenith punctus in firmamento directe suprapositus capiti⁹ nostris. Arcus vero coluri qui intercipitur inter punctum solsticiū estiuale z equinoctialem appellatur maxima solis declinatio. z ē sc̄z ptolomeū. 23. graduū. z. 51. minutorum: secundū Almeonem vero. 23. graduum et. 33. minutarū. Similiter primus punctus capricorni vbi idem colurus ex alia parte interfecat zodiacum dicitur punctus solsticiū hyemalē z arcus coluri intercipitur inter punctus illū z equinoctialem dicitur maxima solis declinatio et est equalis prior. Alii quidē colurus transit per polos mundi. z p̄ p̄ma p̄icta arietis z libe vbi duo sūt equinoctia vñ appellat colurus distinguens equinoctia. Isti autē duo coluri interfecāt sese sup polos mundi ad angulos rectos sphaerales. Signa quidem solstitiorum z equinoctiorū patent his p̄sibus. Nec duo solsticia faciunt cancer capricornus 3 noctes equat aries z libra dieb⁹

qd colurus

Colurus solsticialis, solsticum,

qd maxima sol declinatio.

colurus equinoctialis,

polus

De meridiano. et orizonte.

Sunt iterum duo alij circuli maiores in sphaera sc̄z meridian⁹ et orizon. Est autē meridianus circulus qdam trāsies p̄ polos mundi: z per zenith capitis nostri et dicitur meridian⁹ qz vbi cūqz su h̄o z in quocunqz tpe anni qm̄ sol motu firmamenti peruēit ad suū meridianum est illi meridies. Consili rōne dicitur circulus medie diei. Et est notandū qz ciuitates quoz vna magis accedit ad orientē q̄ alia h̄nt diuerfos meridianos. Arcus s̄o equinoctialis intercipitur inter

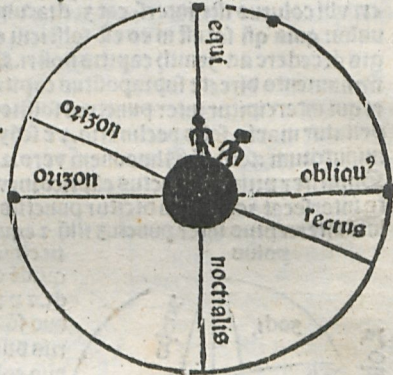
Quid meridianus.

b. ij

Sphere

Longitudo
 regionum.
 qd orizon.
 Rectus ori-
 zon.
 Orizon ob-
 liquus

duos meridianos dicitur longitudo civitatum. Si autem due civitates eun-
 dem habeant meridianum tunc equaliter distant ab oriente et occidente
 orizon vero est circulus dividens inferi hemispherium a superiori. Unde
 de appellatur orizon. i. terminator visus. Dicitur autem orizon circa
 culum hemispherii. Est autem duplex orizon rectus et obliquus siue decli-
 vus. Rectum orizonta et spheram rectam habet illi quorum zenith hoc est
 in equinoctiali: quia illo orizon est circulus transiens per polos mundi
 dividens equinoctialem ad angulos rectos spherales: unde dicitur orizon
 rectus et sphaera recta. Obliquum orizonta siue declivum habet illi quibus
 polus mundi elevatur supra orizontem quoniam illo orizon intersectat
 equinoctialem ad angulos impares et obliquos: unde dicitur orizon ob-
 liquus et sphaera obliqua siue declivus. Zenith autem capitis nostri sem-
 per est polus orizontis. Unde ex his patet. quod quantus est elevatio poli
 mundi supra orizontem tanta est distantia zenith ab equinoctiali: quod
 sic patet. Cum in quolibet die naturali uterque colurus bis iungatur
 meridiano. siue idem sit quod meridianus. quicquid de vno probatur et de
 reliquo. Sumatur igitur quarta pars coluri distinguentis solstitia
 que est ab equinoctiali usque ad polos mundi. Sumatur iterum quarta
 pars eiusdem coluri que est a zenith usque ad orizontem. cum zenith sit polus
 orizontis. Iste due partes cum sint quarta eiusdem circuli. inter se sunt equales
 sed si ab equalibus equalia demantur: vel idem de re-
 sidua erunt equalia: scilicet elevatio poli mundi supra
 orizontem: et distantia
 zenith ab equinoctiali.

De quatuor circulis minoribus.

I. notabile

Tropicus
 estivalis.

Tropicus
 hyemalis.

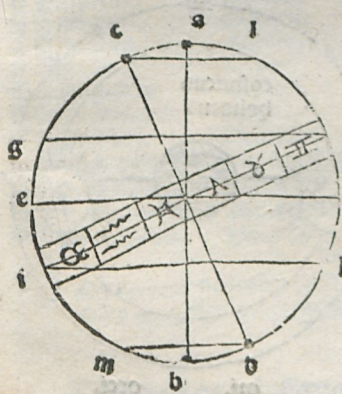
Facto de sex circulis maioribus dicendum est de quatuor mi-
 noribus. Notandum igitur quod sol exiens in primo puncto cancri:
 siue in puncto solstitii estivalis. raptu firmamenti describit
 quandam circulum qui ultimo describitur a sole ex parte poli arctici. Unde
 appellatur circulus solstitii estivalis ratione superius dicta. Vel tro-
 picus estivalis a tropos quod est conversio. puta tunc sol incipit se puer-
 tere ad inferius hemispherium et recedere a nobis. Sol iterum exi-
 stens in primo puncto capricorni siue solstitii hyemalis: raptu firmam-
 menti describit quandam circulum qui ultimo describitur sole ex pa-
 te poli antarctici. Unde appellatur circulus solstitii hyemalis siue
 tropicus hyemalis: quia tunc sol convertitur ad nos. Cum autem zo-
 diacus declinet ab equinoctiali et polus zodiaci declinabit a polo
 mundi. Cum igitur moveatur octava sphaera: et zodiacus qui est pars
 octave sphaere movebitur circa axem mundi. et polus zodiaci move-

Tractatus.

bitur circa polum mundi. Ille igitur circulus quem describit polus zodiaci circa polum mundi arcticum dicitur circulus arcticus. Ille vero circulus quem describit alter polus zodiaci circa polum mundi antarcticum dicitur circulus antarcticus. Quanta est etiam maxima solis declinatio scilicet ab equinoctialitate: a est distantia poli mundi ad polum zodiaci: quod patet. quod sumatur colurus distinguens solsticia qui transit per polos mundi, et per polos zodiaci. Luz igitur omnes quarte unius et eiusdem circuli inter se sint equales: quarta huius coluri: que est ab equinoctiali usque ad polum mundi erit equalis quarte eiusdem coluri: que est a primo puncto cancri usque ad polum zodiaci. Igitur ab illis equalibus dempto communi arcu qui est a primo puncto cancri usque ad polum mundi residua erunt equalia scilicet maxima solis declinatio et distantia poli mundi ad polum zodiaci. Cum autem circulus arcticus secundum quamlibet sui partem eque distet a polo mundi, patet quod illa pars coluri que est inter primum punctum cancri et circulum arcticum tere est dupla ad maximam solis declinationem siue ad arcum eiusdem coluri qui interceptitur inter circulum arcticum et polum mundi arcticum qui etiam arcus equalis est maxime solis declinationi. Cum enim colurus iste sicut alij circuli in sphaera sit, 360. graduum quarta eius erit 90. graduum. Cum igitur maxima solis declinatio scilicet ptolemeu sit, 23. graduum: et 51. minutoꝝ et totidem graduum sit arcus qui est inter circulum arcticum et polum mundi arcticum si ista duo simul iuncta que fere faciunt, 48. gradus subtrahantur ac residuum erunt, 42. gradus. Quis est arcus coluri qui est inter primum punctum cancri et circulum arcticum, et sic patet quod ille arcus fere duplus est ad maximam solis declinationem. Notandum quod equinoctialis cum quattuor circulis minoribus dicuntur quod paralleli quasi equidistantes. non quod quilibet primus distat a secundo immo secundus distat a tertio quod hoc falsum est sicut iam patuit, sed quod quilibet duo circuli simul iuncti secundum quamlibet sui partem eque distant ab invicem, et dicuntur parallellus equinoctialis, parallellus solsticialis, parallellus solsticialis hyemalis, parallellus arcticus et parallellus antarcticus.

Circulus arcticus. Circulus antarcticus.

notabile, 2.

- a. b. poli mundi.
- c. d. poli zodiaci.
- e. f. equator.
- c. l. circulus arcticus:
- m. d. circulus antarcticus.
- g. h. tropicus cancri.
- i. k. tropicus capricorni.
- f. h. linea ecliptica.

Notandum est quod quattuor paralleli minores scilicet duo tropici et parallellus arcticus et parallellus antarcticus distinguunt in celo quatuor zonas siue regiones. Unde Virgilius, Qui tenet celum 30.

notabile, 3.

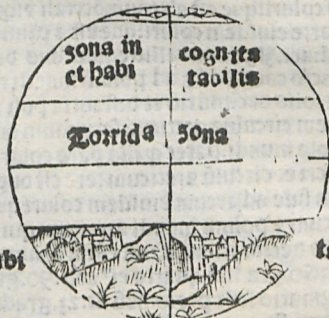
Virgilius,

Tractatus

ne: quarū vna conuocat. Semp sole rubēs z torrida semp ab igni ē
 Distinguntur et totidē plage in terra directe p̄dictis zonis suppo-
 site. ¶ **Q**uidius in primo methamorpho. Toridēq; plage tellu-
 re premuntur. Quarū q̄ media est nō ē habitabilis estu. Nip̄ regit al-
 ta duas totidē inter vtrasq; locauit. Z̄periq; dedit mixta cum frī-
 gore flamma. Illa igitur zona q̄ est inter duos tropicos d̄ inhabitabilis
 p̄pter calozē solis discurretis semp inter tropicos. Similr pls
 inhabitabilis

Que zone
 sint bñ ha-
 bitabiles z
 que male.

ga terre illi directe supposita
 d̄ inhabitabilis p̄pter calozē
 solis discurretis sup illā
 Ille p̄o due zone q̄ circūscri-
 bunr a circulo arctico z circu-
 lo q̄artico circa polos mun-
 di inhabitabiles sunt p̄pter
 nimā frigiditatē qz sol ab eis
 maxie remouet. s̄str̄ itelli-
 gendū ē de plagis terre illis
 directe suppositis. Ille autē
 due zone quax vna est inter habi-
 tropicū estuālē z circulū ar-
 cticū. z reliquis q̄ est iter tro-
 picū h̄yemalē z circulū antar-
 cticum habitabiles sunt et tem-
 perate caliditate torride zone
 ex̄s̄te inter tropicos z frigiditate zo-
 narum ex̄erematarum que sunt
 circa polos mundi. Idem intelli-
 ge de plagis terre illis directe
 suppositis.

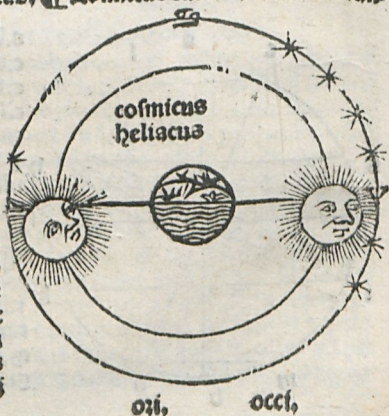

Capitulū tertium de ortu et occasu signozū de diuer-
 sitate dierum z noctium z de diuisione climatum.

Diffinitio
 ortū z occa-
 sus.
 Cosmicus
 ortus,

Signozū autē ortū z occasus dupliciter acc̄ ip̄s̄. qm̄ quā-
 tū ad poetas: z q̄tū ad astronomos. Et si q̄ ortus z oc-
 casus signozū quo ad poetas triplex scz cosmicus chro-
 nicus. et heliacus. ¶ Cosmicus enim ortus: siue mun-
 danus: ē quādo
 signū vel stella supra orizon-
 tem ex parte orientis de die
 ascēdit. Et licz i q̄libet die ar-
 tificiali sex signa sic orientur
 tñ anthonom̄arice signū il-
 lud d̄f cosmicē ortū cū quo z
 i quo sol mane orit̄. Et hic or-
 tus p̄pri⁹ z principalis z quo
 tidianus d̄f. De hoc ortu exē-
 plum in geoz. habetur, vbi do-
 cetur satio fabaz z milij i ve-
 re: sole existente in thaurō sic
 Cādidus auratis aperit cum
 cornibus annum Thaurus
 ex aduerso cedens canis occi-

Virgilius.

Sphere.

dit astro. Occasus vero cosmicus est respectu oppositionis, s. qñ sol
 outur cū aliquo signo cui⁹ signi oppositum occidit cosimice. De hoc
 occasu dñ in geoz. (vbi docetur satio frumeti in fine autūni sole exire
 in scorpiōe: qui cū oriat cum sole: thaurus signū eius oppositū) vbi
 sunt pleiades (occidit) sic. Ante tibi eoz arhlantrides abcondantur.
 Debita q̄ sulcis p̄mittas semina. Chronicus ortus siue tēporalis est
 qñ signum vel stella post solis occasum supra orizontē ex pre oriētis
 emergit cronice. s. de nocte: z dñ tēporalis qz tps mathematicorum
 nascit cum solis occasu. De hoc ortu habem⁹ in ouidio de pōtho vbi
 conqueritur moram epilij sui dicens. Quatuor autūnos pleyas orta
 facit. Significās per quatuor autūnos quadraginta quatuor annos
 transisse postq̄ missus erat in exiliū. Sed virgilius voluit in autūno
 pleyadas occidere ergo cōtrarij vident. Sed rō huius est q̄ secūdu
 virgiliū occidunt cosimice. s. m ouidiū nascunt chronice qd̄ bñ potest
 cōtingere eodem die. Sz differēter tñ qz cosmicus occasus est respe
 ctu tēporis matutini. Chronicus vero ortus respectu vespertini est.
 Chronicus occasus est respectu oppositionis. In Lucanus sic inquit.
 Tunc noct̄ thessalicas vigebar parua sagittas. Eliacus ort⁹ siue sola
 ris est qñ signū vel stella videri pōt p̄ elongationē solis ab illo quod
 prius videri nō poterat solis p̄pinq̄uitate. Exemplū hui⁹ ponit ovi
 dius in libro de fastis. sic. Si leuis obliqua subfedit aquari⁹ vna. Et
 virgili⁹ in geoz. Vnōsqz ardētis descēdit stella corone. Que iuxta
 scorpiōē existens nō vidēbatur: dum sol erat in scorpiōe. Occasus
 heliac⁹ est qñ ad signum accedit: z illud sua presentia z luminositate
 videri nō permittit huius exemplū est in versu p̄missio. s. thaurus z
 aduerso cedens canis occidit astro.

Cosmicus
 & occasus.

Virgilius,
 Cronicus
 ortus.

Ouidius,

Dubitatio.
 Solutio.

Cronicus
 occasus.
 Lucanus.

Ouidius,
 Virgilius,
 Heliacus
 occasus.
 Virgilius.

Tabula ortus: et occasus cosmici et chronic⁹. 12. signorum.

In principio noctis in his mensibus hec
 signa oriuntur & opposita occidunt.

Aartius.	Aries.	September.
Aprilis.	Thaurus.	October.
Mayus.	Gemini.	November.
Junius.	Lancer.	December.
Julius.	Leo.	Januarius.
Augustus.	Virgo.	Februarius.
September.	Libra.	Aartius.
October.	Scorpius.	Aprilis.
November.	Sagittari⁹.	Mayus.
December.	Capricorn⁹.	Junius.
Januarius.	Aquarius.	Julius.
Februarius.	Pisces.	Augustus.

In principio noctis in his mensibus hec
 signa oriuntur & opposita occidunt.

Ortus vero z occasus heliacus signorum per introitum
 solis in 12. signa. sciri poterit.

De ortu z occasu signorū scdm astrologos.

Sphere

stantia huius argumentationis manifesta est in partibus predictarum
 quartarum. Si enim sumatur quarta pars zodiaci que est a principio arietis
 usque ad finem geminorum: semper maior pars oritur de quarta zodiaci que de
 parte equinoctialis sibi coterminali et tamen ille due quartae sibi ponuntur.
 Idem intellige de quarta zodiaci que est a principio librae usque in finem sa-
 gittarii. Item si sumatur quarta zodiaci que est a principio canceri usque in finem
 virginis semper maior pars oritur de quarta equinoctialis que de quarta zodiaci
 illi coterminali: et tamen ille due quartae sibi ponuntur. Idem intellige de quarta
 zodiaci que est a primo puncto capricorni usque in finem piscium.

Tabula ortus et occasus signorum in sphaera recta per
 gradus et minuta: ac per horas et minuta equinoctialis.

Nomina	Gradus	minu.	Hof	minu.	Nomina
Aries	xxvij.	liij.	i.	liij.	Pisces
Taurus	xxij.	liij.	i.	liij.	Aquarius.
Gemini	xxij.	liij.	ij.	ix.	Capricornus.
Cancer	xxij.	liij.	ij.	ix.	Sagittarius.
Leo	xxij.	liij.	i.	liij.	Scorpius.
Virgo	xxvij.	liij.	i.	liij.	Libra.

In sphaera autem obliqua siue declivi due medietates zodiaci ad e-
 quantur suis ascensionibus. Medietates dico que sumuntur a duobus
 punctis equinoctialibus. quia medietas zodiaci que est a principio
 arietis usque in finem virginis oritur cum medietate equinoctialis sibi con-
 terminali. sicut alia medietas zodiaci oritur cum reliqua medietate
 de equinoctiali. Partes autem illarum medietatum variantur secundum
 suas ascensiones. quoniam in illa medietate zodiaci que est a principio
 arietis usque in finem virginis semper maior pars oritur de zodiaco que
 equinoctiali: et tamen ille medietates simul perorientur. E converso con-
 tingit in reliqua medietate zodiaci que est a principio librae usque ad fi-
 nem piscium semper enim maior pars oritur de equinoctiali que de zo-
 diaco et tamen ille medietates simul perorientur.

Unde hic patet instantia facta manifestior contra argumentatio-
 nem superius dictam. Arcus enim qui succedunt arietis usque in finem
 virginis in sphaera obliqua minuunt ascensiones suas supra ascensiones
 eorundem arcuum in sphaera recta. quia minus oritur de equinoctiali. Et ar-
 cus qui succedunt librae usque ad finem piscium in sphaera obliqua augent
 ascensiones suas supra ascensiones eorundem arcuum in sphaera recta
 quia plus oritur de equinoctiali. Augent dico secundum tantam quan-
 titatem in quanta arcus succedentes arietis minuunt. Ex his patet quod
 duo arcus aequales et oppositi in sphaera declivi habent ascensiones
 suas unctas aequales ascensionibus eorundem arcuum in sphaera re-
 cta simul sumptis. quia quanta est diminutio ex una parte. tanta est
 additio ex altera. Licet enim arcus inter se sint aequales. tamen quan-
 tum unus minor est tantum recuperat alius: et sic patet aequatio.
 Regula quidem est in sphaera obliqua quod quilibet duo arcus zodiaci
 aequales et equaliter distantes ab alterutro punctorum equinoctialium

c. i.

L'oparatio
 sphere re-
 cte et obliq.

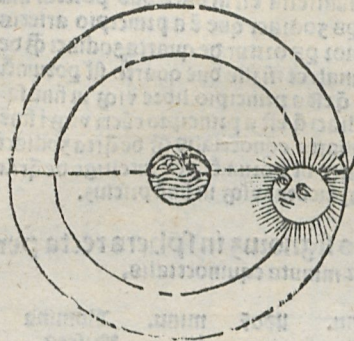
Correlariu

Secunda.

Tractatus

Correla,

Dies natu-
ralia,

De i equali-
tate dieru.
Prima rō,
Secunda,
Tertia,
notabile,

De habēti-
bus spherā
rectam,

de obliqua
sphaera,

De diebus
maioribus,

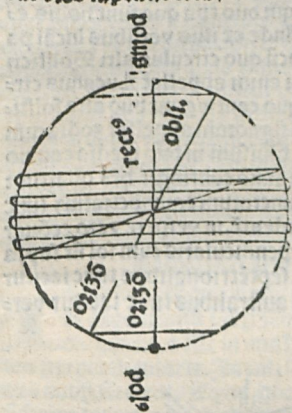
De minori-
bus diebus

te erunt inaequales. In sphaera recta propter vnicam causam. scilicet obliquitatem zodiaci. In sphaera vero obliqua propter duas causas scilicet propter obliquitatem zodiaci: et obliquitatem orizontis obliquam. Tertia solet assignari causa eccentricitas circuli solis. ¶ Notandum etiam quod sol tendens a primo puncto capricorni raptu firmamenti describit. 182. parallellos qui etiam paralleli: et si non omnino sint circuli sed sphaere cum tamen non sit in hoc error sensibilis in hoc vis constituitur: si circuli appellantur de numero quorum circuloz sunt duo tropici et vnus equinoctialis. Item iam dictos circulos describit sol raptu firmamenti descendens a primo puncto cancri per libram vsq; ad primum punctum capricorni. Et isti circuli dierum naturalium circuli appellantur. Arcus autem qui sunt supra orizontem sunt arcus noctium. In sphaera igitur recta cum orizon sphaere recte transeat per polos mundi dividit omnes circulos istos in partes aequales. Unde tanti sunt arcus dierum quoti sunt arcus noctium apud existentes sub equinoctiali. Unde patet quod existentibus sub equinoctiali in quacumque parte firmamenti sit sol est semper equinoctium. In sphaera autem declinui orizon obliquus dividit solum equinoctialem in duas partes aequales. Unde quando sol est in alterutro puncto equinoctialium tunc arcus diei equatur arcui noctis et est equinoctium in vniuersa terra. Omnes vero alios circulos dividit orizon obliquus in partes inaequales: ita quod in omnibus circulis qui sunt ab equinoctiali vsq; ad tropicum cancri. et in ipso tropico cancri maior est arcus diei quam noctis. id est arcus super orizontem quam sub orizonte. Quod in toto tempore quo sol mouetur a principio arietis per cancrum vsq; in finem virginis maiorantur dies supra noctes: et tanto plus quanto magis accedit sol ad cancrum et tanto minus quanto magis recedit. E contra versus autem se habet de diebus et noctibus dum est sol in signis australibus. In omnibus alijs circulis quos sol describit inter equinoctialem et tropicum cancri maior est circulus sub orizonte et minor supra. Quod si arcus diei est minor

equales habent ascensiones. Ex praedictis etiam patet quod dies naturales sunt inaequales. Est enim dies naturalis reuolutio equinoctialis circa terras semel cum tanta zodiaci parte quanta interrim sol pertransit motu proprio circa firmamentum. Sed cum ascensiones illorum arcuum sint inaequales ut patet per predictam in sphaera recta quam in obliqua. et penes additameta illorum ascensionum considerent dies naturales illi de necessitate

Sphere mundi.

Arcus noctis. Et secundum proportionem arcuum minorantur dies supra noctes: et quanto circuli sunt propinquiores tropico hyemali tanto magis minorantur dies. Quod si sequi si sumatur duo circuli equidistantes ab equinoctiali ex diversis partibus: istus est arcus diei in uno tantus est arcus noctis in reliquo. Et hoc sequi videtur quod si duo dies naturales sumantur in anno equaliter remoti ab alterutro equinoctiorum in oppositis partibus ista est dies artificialis unius tanta est noctis alterius: et e converso. Sed hoc est quantum ad vulgi sensibilitatem in orizontis fictione. Ratio enim per adaptionem solis extra firmamentum in obliquitate zodiaci verius iudicat. Quanto quidem polus mundi magis elevatur supra orizontem tanto maiores sunt dies estatis quando sol est in signis septentrionalibus: sed e converso, quando est in signis australibus tanto enim magis minorantur dies supra noctes.

Notandum etiam quod sex signa que sunt a principio cancri per libram usque in finem sagittarii habent ascensiones suas in sphaera obliqua simul iunctas maiores ascensionibus sex signorum que sunt a principio capricorni per arietem usque ad finem geminorum. Unde illa sex signa prius dicta sunt recte orientata: ista vero sex oblique. Unde si recta meant obliqua cadunt a sidere cancri. Donec finitur chiron sed cetera signa. Hascuntur prono: descendunt tramite recto. Et quando est nobis maxima dies in estate scilicet sole existente in principio cancri tunc orientantur de die sex signa directe orientata: de nocte autem sex oblique. E converso: quod est notandum minus dies in anno scilicet sole existente in principio capricorni tunc de die orientantur sex signa oblique orientata de nocte vero sex directe. Unde autem sol est in alterutro punctorum equinoctialium tunc de die orientantur tria signa directe orientata et tria obliqua et de nocte similiter. Est enim regula: istucumque brevis vel proluxa sit dies vel noctis sex signa orientantur de die et sex de nocte, nec propter prolixitatem vel brevitatem diei vel noctis plura vel pauciora signa orientantur, sit spatium temporis in quo medietas signi peroritur qualibet die artificiali, similiter et in nocte sunt. xij. hore naturales. In omnibus autem alijs circulis qui sunt a latere equinoctialis vel ex parte australi vel septentrionali maiorantur vel minorantur dies vel noctes secundum quod plura vel pauciora de signis directe orientibus vel oblique de die vel de nocte orientantur.

Correlatiu

Correlatiu

Notabile

Virgilius

de die maxima
De minima

De diebus et noctibus
Regula optima

De alijs diebus anni

c.ij.

Tractatus.

De diuersitate dierū & noctium que fit habitan-
tibus in diuersis locis terre

Distādū autē q̄ illis quorū zenith est in equinoctiali circulo sol
bis in anno transit per zenith capitis eorū scz qñ est in princi-
pio arietis vel in principio libe. & tūc sunt illis duo alta sol
sticia. qm̄ sol directe trāsit sup caput eorū. Sūt iterū illis duo ima
solsticia. qñ sol est i primis pūctis cancri & capricorni. & dicunt ima
qz tunc sol maxime remouetur a zenith capitis eorū. Tñ ex predictis
patet cū semp habeāt equinoctiū in anno quattuor habebunt solsti-
cia: duo alta & duo ima. Patet etiā q̄ duas habent estates. sole scz
exsūt in alterutro punctorum equinoctialium: vel prope. Duas etiā
hñt hiemes scz sole exsūt in primis punctis cancri & capricorni vel
prope. Et hoc est qd̄ dicit Alphraganus q̄ estas & hyēs scilz nostri
sunt illis vnus & eiusdē cōplexionis. qm̄ duo tpa que sunt nobis es-
tas & hyems sunt illis due hyemes. Unde ex illis versibus lucāi pa-
tet expositio. Depresum est hunc esse locū quo circulus alti Solstici
medium signorum percutit orbem. Ibi enim appellat Lucanus cir-
culum alti solstici equinoctialem: in quo contingunt duo alta solsti-
cia sub equinoctiali exsistibus. Orbem signorum appellat zodiacum
quem medium id est mediatuz hoc est diuisum in duo media equino-
ctialis percutit. i. diuidit. Illis etiā in anno contingit hñe quattuor
ymbzas. Cū enim sol sit in alterutro punctorum equinoctialium tunc
in mane iacitur ymbra eorū versus occidentē. in vespere vero ecouer-
so. In meridie vero est illis ymbra perpendicularis cum sol sit supra
caput eorū. Lum autem sol in signis septētrionalibus tunc iacitur
ymbra versus austrum. Quando est in australibus tunc iacitur ver-
sus septētrionem.

Tria istoz
accidentia.

Primum.

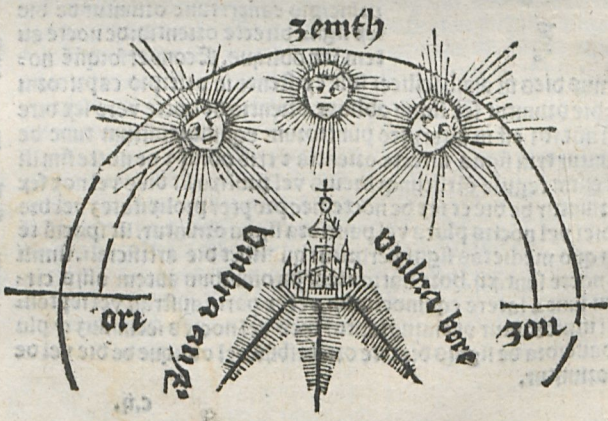
Correlariū
primum.

Correlariū
secundum.

Alphraga-
nus.

Tertium.
Lucanus.

Secundū
accidens.

Tertium ac-
cidens.
Lucanus.

Illis autē oriuntur & occidunt stelle que sunt iuxta polos sicut et q̄
busdā alijs habitantibus circa equinoctialem. Unde lucanus sic in-
quit. Tunc furor extremos mouit remanus horostas, Larmeniosq̄
ymbra perpendicularis.

Sphere

duces quorū iā flexus in austrū. Aether non totā mergitū aspiciet arcton. Lucet & exigua velox ibi nocte boetes, Ergo mergit & parum lucet. Itē ovidius de eadem stella. Tingitur oceano custos erimanthidos yrse. Ne quoreasq; suo sidere turbat aquas. ¶ In situ autem nostro nunq; occidunt iste stelle. Unde virgilius. Hic vertex nobis semp̄ sublimis at illū Sub pedib; fixa atra videt manesq; profundi. Et lucan; Aris in occiduis gemina clarissimus arcton. Item virgilius in georgicis sic inquit Arctos oceani metuentes equore mer

Si. Quorū zenith est inter equinoctiale & tropicum cancri

Illis autē quorū zenith est inter equinoctiale & tropicū cācri contingit bis in anno q̄ sol transit p̄ zenith capitis eorū qđ sic patet. ¶ Intelligat circulus paralellus equinoctiali transiens per zenith capitis eorū. ille circulus interfecabit zodiacū i duobus locis etque distans ab eis a principio cācri sol igitur exis in illis duobus punctis trāsit per zenith capitis eorū. Unde duas hnt estates & duas hyemes, quattuor solsticia & quattuor ymbrae sicut existentes sub equinoctiali. Et in tali situ dicit quidā Arabiā esse. Unde lucan; loquens de arabib; vententibus Romā in auxilium Pōpeto dicit. Ignorū vobis arabes venistis in orbe Umbrae mirari nemozū non ire sinistras. Quā in partib; suis qñq; erant illis ymbrae dextre qñq; sinistre quandoq; perpendicularares, quandoq; orientales, quandoq; occidentales, sed quando venerāt romā circa tropicum cancri tunc semper habebant ymbrae septentrionales.

Quorum zenith est in tropico cancri.

Illis siquidē quorū zenith est in tropico cācri contingit q̄ semel in anno transit sol p̄ zenith capitis eorū scz qñ est in primo puncto cancri, & tūc in vna hora diei vnus totius anni est illis ymbra perpendicularis. In tali situ dicitur Syne ciuitas. Unde lucanus nūq; flectente Syne, hoc intellige in meridie vnus diei & p̄ residuum totius anni iacit illis ymbra septentrionalis.

Quorū zenith est inter tropicū cancri & circulū arcticū.

Illis vero quorū zenith est inter tropicū cācri & circulū arcticū contingit q̄ sol in semp̄ternū non transit p̄ zenith capitis eorū & illis semper iacitur ymbra versus septentrionē. Talis est sit; noster. ¶ Notandum etiam q̄ ethiopia vel aliqua pars eius est contra tropicū cācri. Unde lucanus. Aethiopijs solum qđ non premeretur ab vlla. Signiferi regione poli in poplite lapsa. Ultima curati procederet vngula cācri. Dicit enim quidam q̄ ibi sumitur signū equivoce pro duodecima parte zodiaci: et pro forma animalis qđ secundum maiorem partē sui est in signo quod denominat. Unde thaurus cum sit in zodiaco secundum maiorem sui partem, tamen extendit pedem suum vltra tropicum cancri: & ita premit ethiopiae licet nulla pars zodiaci premit eam. ¶ Si enim pes tauri de quo loquitur auctor extendere vellet versus equinoctialem vt esset in directo arietis vel alterius signi tunc premeretur ab ariete vel virgine: et alijs signis quod patet per circulum equinoctialem paralellum

Primum accidens,

Secundum accidens. Arabia felix.

Lucanus,

Accidens,

Syne, Accidens.

desitio ethiopiae.

Lucanus,

confirmati.

Tractatus

circunductum per zenith ipsorum ethiopum et arietem et vir-
ginem vel alia signa. sed cum ratio physica huic contrarietur. non
enim ita essent denigrati si in tempora nascerentur habitabili. **Dic-**
Solutio. dum q̄ illa pars ethiopiae de qua loquitur lucanus est sub equinoctia
Ad affirmati- li circulo: et q̄ pes thauri de quo loquitur extenditur versus equino-
tionem. ctialem. Sed distinguitur tunc in signa cardinalia et regiones. Nam
signa cardinalia dicuntur duo signa in quibus contingunt equinoctia
Regiones autem appellantur signa intermedia. Et sc̄ hoc patet
q̄ cum ethiopia sit sub equinoctiali non premitur ab aliqua regione
sed a duobus signis tm̄ cardinalibus sc̄ ariete et libra.

Quorum zenith est in circulo arctico.

Primum
accidens.

Secundū
accidens.

Alphraganus.

Tertium
accidens.

Illis autem quorum zenith est in circulo arctico contingit
in quolibet die et anni q̄ zenith capitis eorum est idem c̄
polo zodiaci: et tunc habent zodiacus siue ecliptica p̄ ori-
zonte. Et hoc ē quod dicit Alphraganus q̄ ibi circulus zodi-
aci flectit supra circulum hemispherij. Sed cum firmamentum con-
tinue moueatur circulus orizontis interfecabit zodiacum in instati.
et cum sint maximi circuiti in sphaera interfecabunt se in partes equales
Unde statim medietas vna zodiaci emergit supra orizontem et reli-
qua deprimitur sub orizonte subito. et hoc est qd̄ dicit Alphraganus q̄
ibi occidunt repente sex signa et reliqua sex oriuntur cum toto equino-
ctiali. Cum autem ecliptica sit orizon orizonti erit tropicus cancri to-
tus supra orizontem: et totus tropicus capricorni sub orizonte. et sic so-
le existente in primo puncto cancri erit illis vna dies. xxiiij. horarum
et quasi instans p̄ nocte. q̄ in instanti sol transit orizontem et statim e-
mergit. et ille contactus est p̄ nocte. Et conuerso contingit illis sole
existente in primo puncto capricorni. Et si enim tunc illis vna nox. xxiiij.
horarum. et quasi instans pro die.

Quorum zenith est inter circulum arcticū et polum mundi

Primum
accidens.

Correlatiū

2. accidens

3. accidens.

Illis autem quorum zenith est inter circulum arcticū et polum mun-
di: arcticū contingit q̄ orizon illoꝝ interfecat zodiacū in
duobus punctis eque distantibus a principio cancri et in reuolu-
tione firmamenti contingit q̄ illa portio zodiaci intercepta
semper relinquatur supra orizontem. Unde patet q̄ q̄d̄ sol est in illa
portione intercepta erit vnus dies continuus sine nocte: ergo si illa
portio fuerit ad q̄tatem signi vnus: erit tibi dies continuus vnus
mensis sine nocte ad q̄tatem duorum signorum erit duorum mensium et ita de
inceps. Itē contingit eisdē q̄ portio zodiaci intercepta ab illis duobus
punctis eque distantibus a principio capricorni semper relinquatur
sub orizonte. vnde cū sol est in illa portione intercepta erit vna nox si-
ne die breuis vel magna s̄m q̄tatem intercepte portionis. Signa
autem reliqua que eis oriuntur et occidunt prepostere oriuntur et
occidunt. Oriuntur prepostere sicut taurus ante arietem: et aries
ante pisces. pisces ante aquarium. Et tamen signa his opposita ori-
untur recto ordine et occidunt prepostere vt scorpius ante libram li-
bra ante virginem. et tamen signa his opposita occidunt directe illa

Sphere.

scilicet que oriebantur prepostere vt taurus,

Quorum zenith est in polo arctico.

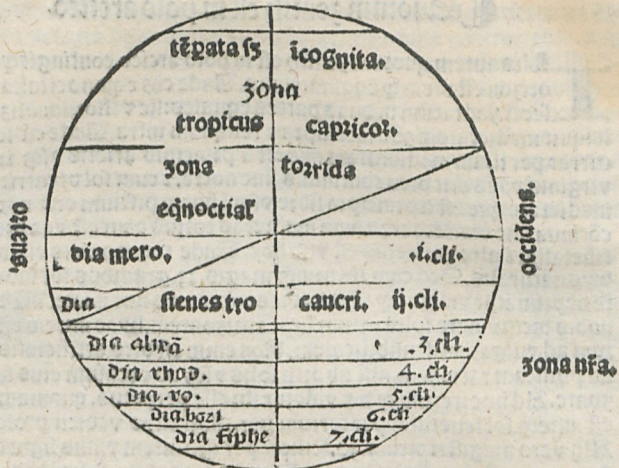
Illis autem quorum zenith est in polo arctico contingit q̄ illoꝝ **Unicum ac**
orizon est iāem q̄ equinoctialis. Unde cuz equinoctialis inter **cidens,**
secet zodiacum in duas partes equales: sic z illorum orizon re
linquit medietatem zodiaci supra z reliquam infra. Unde cū sol de
currat per illam medietatem que est a principio arietis vsq̄ in finē
virginia vnus erit dies continuus sine nocte. z cum sol decurrit i illa
medietate que est a principio libe vsq̄ i finem piscum erit nox vna
cōtinua sine die. Quare z vna medietas totius anni est vna dies ar
tificialis, z alia medietas est vna nox. Unde totus annus est ibi vn⁹ **Abiectio.**
dies naturalis. Sed cum ibi nunq̄ magis, 23. gradibus sol sub orizō
te deprimatur videtur q̄ illis sit dies continuus sine nocte. Itā z dies **Solutio**
nobis dicitur ante solis ortum supra orizontem. Hoc autem est quā **prima,**
tum ad vulgarem sensibilitatem. Non enim est dies artificialis. q̄tū
ad phisicam rationem. nisi ab ortu solis vsq̄ ad occasum eius sub ori
zonte. Ad hoc iterum q̄ lux videtur ibi esse perpetua, quoniam dies
est anteq̄ sol leuetur super terram per, 18. gradus vt dicit ptolome⁹
Alij vero magistri dicunt, 30. scilicet per q̄ritatem vnus signi dicen **Solutio, 2.**
dum q̄ aer est ibi nubilosus z spissus, it̄ radius enim solaris ibi exis
debilis virtutis magis de vaporibus eleuat q̄ possit consumere, vñ
aerem non serenat: z non est dies,

De diuisione climatum.

Imaginetur autem quidā circulus in superficie terre directus
suppositus equinoctiali. Intelligatur alius circulus i superficie
terre transiens per orientem z occidentem: z per polos mundi
Isti duo circuli interfecant sese in duobus locis ad angulos rectos
sphaerales, z diuidunt totā terram in quatuor quartas: quarū vna est **Diuisio cli-**
nostra habitabilis illa scilicet que intercipitur inter semicirculū du- **matum,**
ctum ab oriente in occidentem per polum arcticum. Nec tamen illa
quarta tota est habitabilis quoniam partes illius propinque equino
ctiali inhabitabiles sunt propter nimium calorem. Similiter partes
eius propinque polo arctico inhabitabiles sunt propter nimiam fri
giditatem. Intelligatur ergo vna linea eque distans ab equinoctiali
diuidēs partes quarte inhabitabiles propter calorem a partibus ha
bitabilibus que sunt versus septentrionem. Intelligatur etiam alia
linea eque distans a polo arctico diuidens partes quarte inhabitabi
les que sunt versus septentrionem: propter frigus a partibus habita
bilibus que sunt equinoctialem. Inter istas etiam duas lineas extre
mas intelligantur sex linee parallele equinoctiali: que cum duabus
prioribus diuidunt partē totalem quarte habitabilem in septētride
que dicuntur septem climata.

Tractatus.

Meri.
frigida zona.

septentrio.

Diffinitio
climatum.

Primum
clima.

2. clima.

3. clima.

4. clima.

Dicitur aut clima tantum spaciū terre per quantum sensibiliter varia-
tur horologium. Idem namque dies estiuus aliquantus qui est in vna
regione: et sensibiliter est minor in regione propinquiori austro. Spa-
cium igitur: tantum quantum incipit dies idem sensibiliter variari
dicitur clima. Nec est idem horologium cum principio et fine huius
spacii obseruatum. Hore enim diei sensibiliter variatur: quare et ho-
rologium. Medium igitur primi climatis est vbi maxima diei proli-
xitas est. 13. horarum: et eleuatio poli mundi supra circulum hemispherij
gradibus. 16. et dicitur clima diameroes. Initium eius est vbi diei ma-
ioris prolixitas est. 12. horarum et dimidie et quarte vnius hore. et ele-
uatur polus supra orizontem gradibus duodecim et dimidie et quarte
vnius gradus. et extenditur eius latitudo vsque ad locum vbi longitu-
do prolixioris diei est. 13. horarum et quarte vnius. Et eleuatur polus
supra orizontem gradibus. 20. et dimidio: quod spaciū terre est. 440.
miliaria. Medium autem secundi climatis est vbi maior dies. 13. ho-
rarum et dimidie. et eleuatio poli supra orizontem. 24. graduum. et
quarte partis vnius gradus. Et dicitur clima diasphenes. Latitudo
vero eius est ex termino primi climatis vsque ad locum vbi fit dies pro-
lixior. 13. horarum et dimidie. et quarte partis vnius hore. et eleuatur
polus. 27. gradibus et dimidio et spaciū terre est. 400. miliariorum.
Medium tertij climatis est vbi fit longitudo prolixioris diei. 14. hora-
rum: et eleuatio poli supra orizontem. 30. graduum et dimidij: et quarte
vnius partis. Et dicitur clima diaalepatrios. Latitudo eius est ex
termino secundi climatis vsque vbi prolixior dies est. 14. horarum et quarte

Tractatus.

vnus ⁊ altitudo poli. 33. graduū ⁊ duarum tertiarum. quod spaciū terre est. 350. miliariorum. **Medium** quarti climatis est vbi maioris diei prolixitas est quatuordecim horarū ⁊ dimidie ⁊ aris altitudo. 26. graduum ⁊ duarum quintarum. Et dicitur diarhodos. Latitudo vero est ex termino tertij climatis vsq; vbi prolixitas maioris diei est. 14. horarum ⁊ dimidie. ⁊ quarte partis vnus. eleuatio autem poli. 39. graduū quod spaciū terre est. 300. miliariorum. **Medius** quinti climatis est vbi maior dies est. 15. horarū ⁊ eleuatio poli. 41. gradus: ⁊ tertie vni⁹ ⁊ dicitur clima diaromes. Latitudo vero eius est ex termino quarti climatis vsq; vbi prolixitas diei sit. 15. horarū ⁊ quarte vnus ⁊ eleuatio aris. 43. graduū ⁊ dimidij qđ spaciū terre est. 255. miliariorum. **Medium** sexti climatis est vbi prolixior dies est ⁊. 15. horarum ⁊ dimidie. et eleuatur polus supra orizontem. 45. gradibus ⁊ duabus quintis vni⁹. Et dicitur clima diarostenes. Latitudo vero est ex termino quinti climatis vsq; vbi longitudo diei prolixior est. 15. horarū ⁊ dimidie ⁊ quarte vnus: ⁊ aris eleuatio. 47. graduū ⁊ quarte vnus que distantia terre est: ⁊. 12. miliariorum. **Medium** autem septimi climatis est vbi maior prolixitas diei est. 16. horarum ⁊ eleuatio poli supra orizontē. 48. graduum ⁊ duarū tertiarum. et dicitur clima diaripheos. Latitudo vero eius est ex termino sexti climatis vsq; vbi maxima dies est. 15. horarū ⁊ eleuatur polus mundi supra orizontem. 50. gradibus ⁊ dimidio quod spaciū terre est. 185. miliariorum.

Quartum
clima.

Quintum
clima.

Sextum
clima.

Septimum
clima.

Elevationes poli.

	Prācipiū.		mediū		fims.	
	gr.	mi.	g.	mi.	g.	mi.
1	12	45	16	0	20	30
2	20	30	24	15	27	30
3	27	30	30	45	33	40
4	33	40	36	24	39	0
5	39	0	41	20	43	30
6	43	30	45	40	47	15
7	47	15	48	40	50	30

Quantitates maximarum dierum.

	Prācipiū		mediū		fims.	
	ho.	mi.	ho.	mi.	ho.	mi.
1	12	45	13	0	13	15
2	13	15	13	30	13	45
3	13	45	14	30	14	15
4	14	15	14	30	14	45
5	14	45	15	0	15	15
6	15	15	15	30	15	45
7	15	45	16	15	16	15

Ultra autem huius septimi climatis terminum licet plures sint insule ⁊ hominum habitationes: quicquid tamen sit: quoniam prauē est habitationis sub climate non computatur. **O**mnis itaq; terminum in insule climatum ⁊ finalem eorundem diuersitas est trium horarum ⁊ dimidie: et ex eleuatione poli supra orizontem. 38. graduū. Sic igitur
d. i.

Tractatus

patet vnusquisq; climatis latitudo a principio ipsius versus equi-
noctialem vsq; in finem eiusdem versus polum arcticū. z q; primi cli-
matis latitudo est maior latitudine secundi: z sic deinceps. Longitu-
do autem climatis potest appellari linea ducta ab oriente in occidē-
tem eque distās ab eqnoctiali. Cū lōgitudoprimi climatis est maior
lōgitudine scđi: z deinceps qđ contingit ppter angustia sphaere

Quid lon-
gitudō cli-
matis,

Capitulum quartum de circulis et motibus plane-
tarum: z de causis eclipsium solis z lune,

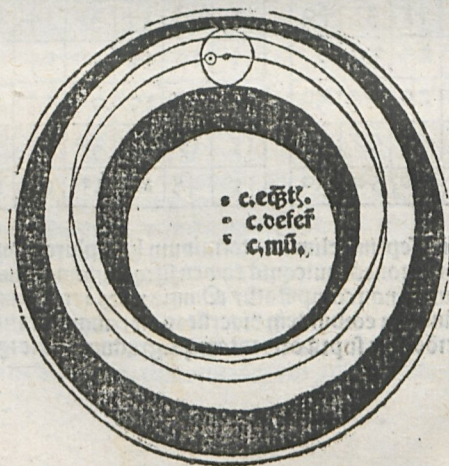
De circulis
solis,

Eccētric⁹.

aur. p̄sct⁹. i
oppositum
p̄ctus, e.

Quid op-
positū au-
gis.
Duplex
mot⁹ solis.

Quod standus
q; sol hāc
bet vnū
circulum per quē
mouet in superfi-
cie lineae ecliptice
z est eccentricus.
Eccentricus qđ ē
circulus dicit nō
omnis circulus s; z
solum talis qui di-
uidens terram in
duas partes eq̄-
les non habēs cē-
trum suū cum cē-
tro terre s; extra.
Punctus autem
in eccentrico: qui
maxime accedit
ad firmamentum
appellatur aur: quod
interpretatur eleuatio.
Punctus vero oppo-
situs qui maxime res-
motionis ē a firmamē-
to dicitur oppositum
augis Solis aut ab oc-
cidente in orientē duo
sunt motus quoz vn⁹
est ei proprius i circulo
suo eccentrico quo
mouetur in omni die
ac nocte .60. minutis
fere. Alius p̄o tardior
est motus sphaere ipsi⁹
supra polos artis circuli
signorum z est equa-
lis motui sphaere stella-

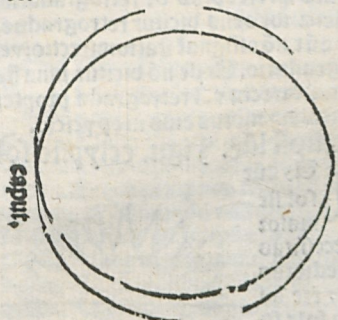
Sphere mundi.

rum fixarum scilicet in .100. annis gradu vno. Ex his itaq; duobus motibus colligitur cursus eius in circulo signorum ab occidente in orientem per quam abscondit circulum signorum in .ccclv. diebus. et quarta vnius diei fere preter rem modicam que nullius est sensibilis. Quilibet autem planeta tres habet circulos preter solem: scilicet equantem deferentem et epyclicum. vt precedens figura demonstrat.

Correlariū

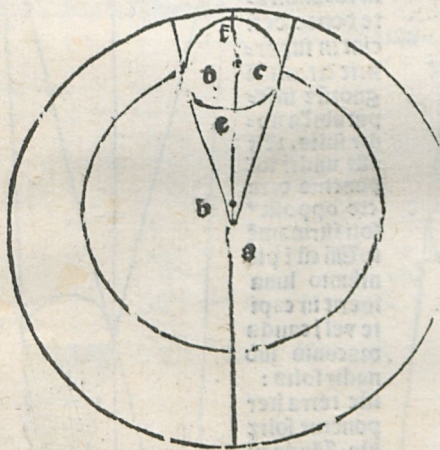
De reliquis planetis

De lūe equāte & deferente.

quam mouetur luna ab austro in aquilonem appellatur caput draconis. Reliqua vero intersectio per quam mouetur a septentrione in austrum dicitur cauda: draconis.

Caput draconis. Cauda.

Deferentes quæ et equates cuiuslibet planete sunt equales. Et sciendum quod tam deferens quam equans: saturni/iouis/martis/veneris/et mercurij: sunt eccentrici et extra superficiem eclipticæ: et illi duo sunt in eadem superficie. Quilibet etiam planeta preter solem habet epyclicum. Et epyclicus: circulus paruus per cuius circumferentiam deferatur corpus planete. et centrum epyclicum: semper deferitur in cir-

circuli alio rō. s. planetarum. Punctus d. statio. 1. c. statio. 2. e. retrogradatio f. directio epyclicus.

cumferentia deferentis. Si igitur due linee ducantur a centro terre ita quod includant epyclicum alicuius planete. vna ex parte orientis: reliqua ex parte occidentis punctus contractus ex parte orientis dicitur statio prima. punctus vero contractus ex parte occidentis dicitur statio secunda.

statio. 1. statio. 2.

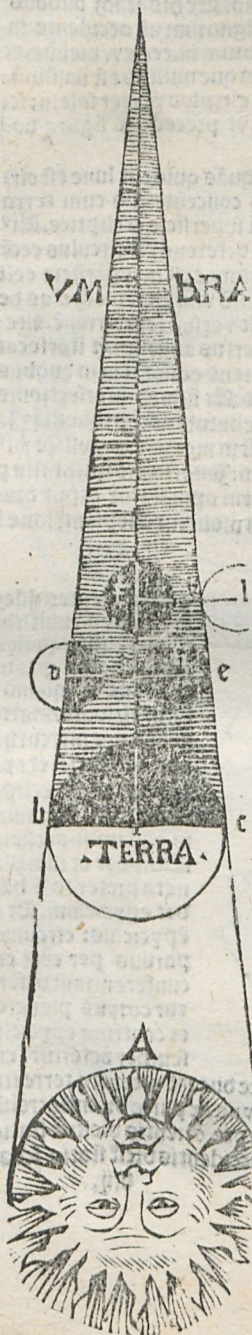
d. f.

Sphere

Figura eclipsis lune,

f. totalis eclipsis lune cum mora. h. totalis sine mora. d. partialis,

quid nadir,

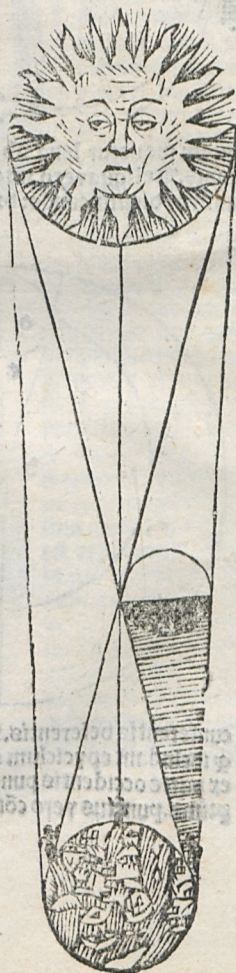

Et quando planeta est in alterutra stellarum stationum dicitur stationarius. Arcus vero epyccici superior inter duas stationes interceptus dicitur directio et quoniam planeta est in illo tunc dicitur directus. Arcus vero epyccici inferior inter duas stationes interceptus dicitur retrogradatio, et plura ibi expressis dicitur retrogradus. Lune autem non assignatur statio: directio vel retrogradatio. Unde non dicitur luna stationaria directa vel retrograda propter velocitatem motus eius in epycciclo.

De eclipsis lune. Figura eclipsis solis

Et autem

A sol sit maior terra necessitas est quod medietas spherę terre ad minus a sole illuminetur: et ymbrę terre extensa in aere tota natis in uas in rotunditate donec deficiat in superficie circuli si gnorum inseparabiliana dir solis. Est autem nadir solis punctus directe oppositus soli i firmamento. Quoniam cum plenilunio luna fuerit in capite vel in cauda draconis sub nadir solis: tunc terra iter ponetur solis lune. Unde cum luna lumine non habeat nisi a sole in reipitate deficit a lumine. Et est eclipsis generalis in omni terra si fuerit in capite vel in cauda dra-

Tractatus.

conis directe. Particularis vero eclipsis si fuerit prope vel infra me-
tas determinatas eclipsi. Et semper in plenilunio vel circa continet. Duplex ecli-
git eclipsis. Unde cum in qualibet oppositione hoc est in plenilunio p[er]is,
non sit luna in capite vel cauda draconis nec supposita nadir solis. Correlariū,
non est necesse in quolibet plenilunio pati eclipsim: vt patet in figu-
ra precedenti.

De solis eclipfi.

Quam aut fuerit luna in capite vel cauda draconis vel p[ro]pe me-
tas supradictas: et in iunctura cū sole: tūc corp[us] lune i terpo eclipsis solis.
netur iter aspectū nostrū et corp[us] solare. Quā obūzabit nobis
claritatē solis et ita sol patiet eclipsi: nō q[ui]a deficiat lūme s[ed] deficit no-
bis p[ro]pter interpositiōnē lune inter aspectū n[ost]rū et solem vt in .ij. figu-
ra p[er]is. Ex his p[er]is q[ui] non semp[er] est eclipsis solis in iunctura siue in no-
uilunio. **M**otandū etiā q[ui] q[ui] est eclipsis lune est eclipsis in oi ter-
ra: sed quando est eclipsis solis nequaquā: immo in vno climate est e-
clipsis solis et in alio non. quod contingit p[ro]pter diuersitate aspect[us]
in diuersis climatibus. Unde virgilius elegantissime naturas vtriusq[ue]
q[ui] eclipsis sub compendio tetigit dicens. Defectus lune varios solis
q[ui] labores. Ex predictis patet q[ui] cum eclipsis solis esset in passione
d[omi]ni et eadē passio esset in plenilunio illa eclipsis solis nō fuit natura-
lis imo miraculosa contraria nature: quia eclipsis solis in nouilunio
vel circa debet contingere: propter quod legitur dionysium artopas-
gitam in eadem passione dixisse. Tu i deus nature paritur aut muns-
di machina dissoluetur.

Deo gratias

Tractatus

Magistri Hugonis Ambertani Eruditissimo artium
doctori. Exactissimoq; Astrofophie percütator; Orontio
Sine Epigramma Extemporaneum.

Scilicet ethereo manat communis ab axe
Spiritus: et curant inferiora poli.
Pallida tergemine cū quereret astra byane,
Eudimion: supero raptus amore fuit.
Lathmia sopitū coleret dum saxa reliquit
Castior est alijs nota byana locis.
Scilicet illa tui dulcedine rapta laboris,

Raptaq; formosa simplicitate tua est.

Cognita & imensi tibi sint miracula celi:

Et sua que nescit iuppiter ipse doces.

Bene vale.

H. Nicolai Parui Bellofanensis libri munere fūgentis
ad magistrum Johannē Fosserium virum vnde cunq;
doctissimum. Carmen Elegum.

Quod sim paruus ego mirari desine: paruum,
Si bene me noscas noscere magna potes.

In me tota patet cōueri machina celi:

Quodq; modo proprijs sint elementa locis.

Quot celum teneant zone: quot signa: quibusue

Judicij nosci possit vterq; polus.

Non sum qualis eram: me docti ter sit Oronti

Lima: tenetq; suum queq; figura locum.

Ergo si cupias geminum cognoscere mundus

Ab lege: me lecto mundus vterq; patet.

Finis.

ExPLICIT tractat^{us} de sphaera Johannis de sacro busco
profūdiſſimi Astronomi Nuper vigilātissime p^{er} Ma-
gistrum Orontium Sine: emendatus: & ab eo-
dem figuris a cōmodatissimis Hecnon et
marginarijs annotatiſculis Illustra-
tus. Parisius Impreſſus Sumpti-
bus Reginaldi chaudiere In
vico diui Jacobi sub homi-
nis siluestris iterſignio cō-
moſtatis. Anno dñi. 1519.

Arceſcit ſine aduerſario virtus

Sphere.

Cad. Bugonis ambertani celeberrimo bonarum
litarum Magistro Anthonio siluestri preceptori
obseruando. **Endecasillabum.**

Sic tecum numeris caulianis
Star: cui lepidum nouum libellum.
Scabris pumicibus modo politum.
Anthoni pater offeram diserte
Abusarum: siquidem meas solebas.
Wugas esse aliquid putare iam tum.
Cum sacris logice regens fluentis.
Edes parthias: decus minerue.
Puriscum restituens: iubar sophistis.
Damnatis grauium nota virozum
Ferres: cui lepidum nouum libellum.
Scabris pumicibus modo politum
Anthoni pater offeram diserte
Abusarum: redolens suis ozontes
Abyrhis huc aliquem tulit virozum
Duozum potius breui phafello
Quo nec se mynijs superba tantum.
Argo dux ratiuz celerrimarum
Commendet: superas domos locosq;
Doctus sydereos: finetus ille est
Fax est allobrogum ⁊ perenne lumen
Est ozontius hic superna callens
Solo que toue sint tonante di gna:
Qui mendis varijs nigrum libellum
Aspersum graubus notis priorz
Luci restituit. Decore lector
Quic qui calchet ⁊ pis premi nouellis.
Curauit documenta sana sphere
Tu grates meritas velim referro.

Bene vale.

lice

Mathematicae

Boetius
Maximilianus
Gregorius valla
Hugonis
Tabula recensitorum

Grammaticae

Priscianus
Celsius
Varro
Marius
Cornelius Nepos
Festus
Sextus Propertius
Cicero

Sacra

Uon
Cyprianus
Augustinus
Hieronymus
Eusebius
~~Eccl[esi]astica~~
Vita patrum

et quoniam licet iam aliqui in cae-
minimimus p[ro]f[er]unt. ne uideat & octi
sunt quia causis op[er]antur
Volum[us] t[ame]n p[ro]p[ter] immittit in maner in
sup[er]bis t[ame]n s[er]uunt q[uo]d dicit quāto
maior es humilia et in omni b[us].

in uoluptate uoluptatibus
in peccatis in uoluptate facit
et uerbum non est
in nobis. **F** ^{o[mn]i b[us] d[omi]ni p[ro]} **uol**
No[ne] est uol[unt]as
uoluntatis d[omi]ni
causa d[omi]ni

79 L 1044

plenum. **C**um autem
 ibi non esset
 u. dicitur et u. i. u.
 mit. a. f. r. u. s.
 uoluit docere
 u. r. h. a. c.

O quam audiuimus
 ab eo ^{et ueneramus} tantam
 uobis gratiam de
 cedere.

circueunt. ubi de hanc qui non
 uidentur et crediderunt. et in phis
 ingo cum ex p. e. qui creditur. et
 uime p. i. u. t. conu.
De. Et sic et
 te. appuam. nos ad hanc quia
 ius uobis iradiant. u. b. e. c. i. a.

